

gödrökből álló objektum bizonyára agyagkitermelő hely lehetett. A településrészlet leletanyaga szürke, fekete, ritkábban pirosas korongolt kerámia (tál-, hombár-, korsótöredékek) típusai részben korábbi, részben késő szarmata jellegűek. A durva, kézzel formált kerámia fazéktöredékekből, néhány fedőtöredékből áll. Kevés a római import: néhány piros festésű táltöredék, terra sigillata töredék, szintelen üvegtöredék. Kevés az eszköz: orsókarika, fenőkő, malomkőtöredékek. A fémtárgyakat egy bronzlemez, egy vaskés töredéke és egy hiányos vasfibula képviseli. Az állatcsontanyagból (ló, szarvasmarha, sertés, juh, kevés szárnyas) a 325. sz. gödör kutyakoponyája említhető. Leletanyaga alapján a szarmata településrész a Kr. u. 2. sz. vége felé már fennállt, élete belenyúlt a 4. századba.

A feltárt *Árpád-kori* településrészlethez 4 árok, 12 gödör, 2 bányagödör, 2 szabadtéri kemencés komplexum, 1 kemence, 1 oszlopos objektum-árok részlet, 1 házrészlet és 2 ház tartozik. A feltárás déli szélén előkerült 198. sz. ÉNy-DK tengelyű háznak É-i, nagyobb felét bonthattuk ki. Az agyag altalajba 20–25 cm-re mélyülő ház lejárt, agyagos padlója Ny felé lejtett, ÉNy-i oldalfalánál cölöplyuk volt. A K-i házsarokban erősen sérült, egyszer megújított sütőfelületű kemencét, az É-i sarok közelében hosszirányú, sekély árkot és ÉK-DNy tengelyű, 35–40 cm mély munkagödört találtunk. Egymás közelében helyezkedett el két ház. Mindkettő ÉK-DNy-i tengelyű, tetőszerkezetüket a tengelyben 3 oszlop tartotta, déli sarkukhoz DK-ÉNy irányú keskeny árok csatlakozott, kemence a Ny-i sarokban volt. Az egyik ház 490×330 cm-es, 35–45 cm mély volt, É-i sarkát levágta a főút árka. A K-i házrészben téglalapos munkagödör volt. Az ÉNy-i oldalfal mellett meredek oldalú, keskeny, árokszerű gödört találtunk, aminek DNy-i végét fedte a kemence fenéktapasztása. A kemencéből csak a hiányos fenékrész maradt fenn. A másik ház 510×390 cm-es, meredek oldalú, 60–78 cm mély volt, 3 gödört (egy-egy szarmata, Árpád-kori és lelet nélküli) vágott át. Padlója az ÉK-i félben alig lejárt volt, a déli negyedben három agyag padlószint rétegződött egymás fölött, alattuk, közöttük hamus réteget találtunk. Az É-i saroktól kezdődően keskeny árok húzódott az ÉNy-i oldalfalánál, ebbe az É-i házsaroknál egy, az árok DNy-i végénél két oszlogödör mélyedt. A Ny-i sarokban épített-tapasztott falú kemence állt, vastag agyagoldalából csak kis részlet maradt fenn ÉK-en. Szája DK felé nyílt, előtte sekély, hamus gödröcske és kemény hamudombocskas volt.

A feltárás déli szélénél kibontott 334. sz. objektumrészlet körszelet alakú, sekély, széle mentén 5 oszlogödör mutatkozott. Szintén oszlogödörök sorakoztak a vele párhuzamos, keskeny és sekély 128. sz. árokban. Szabadtéri kemencés komplexumok közül a 127. sz. két, még humuszos talajba vájt, ovális nagyobb kemencéből és összeérő előterükből állt, az objektum DDNy-i része a feltáráson kívül még folytatódott. Egy ÉK-DNy-i irányú, széles, lapos fenekű árok és hosszoldalainál 2-2 kemence alkotta a 339. sz. objektumot.

A település gödrei méhkasos vagy trapéz metszetű vermek, többnyire erősen hamus betöltéssel. Mindegyik átvágott Árpád-kori objektumot, betöltésükből Árpád-kori kerámia stb. mellett 5. századi fibula, rombusz alakú lábrésze került elő. Néhány árok közül a 329. sz. kb. 3 m széles, köríves árok említhető, É-i részét elpusztította a főút jelenlegi pályája és árka. Külső harmada sekély, lapos fenekű, a szélesebb belső része ferde oldalú, ívelt, középen lemélyedő. Betöltésében viszonylag sok állatcsont, kerámia volt. Az árokkal határolt területen objektum nem mutatkozott. A település leletanyagára 12–13. századi kerámia, főleg csigavonallal, vállon ívelt bevágásokkal, néha hullámvonallal díszített fazéktöredékek jellemzők, kevés a bográcstöredék. Eszközök közül főleg malomkőtöredékek kerültek elő, a 341. sz. gödörben pedig szürkés homokkőből készített, korong alakú köszörűkő. Orsókarika, csontkorcsolya, vaskés- és pánttöredékek egészítik ki a szerény eszközanyagot.

A leletek a ceglédi Kossuth Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Dinnyés István, Ecsedy István régészek, Bartuczné Farkas Ildikó, Dinnyés Ágnes, Dinnyés Dóra, Gera Ágnes, Szabó Gergely technikusok.

RAJNA ANDRÁS

87. Cegléd, Bába-Molnár-dűlő (4/15 lh.)

(Pest megye) Sza, A, Á

2006. március 31. és május 12. között megszakítással végeztünk megelőző feltárást a Cegléd 4/15 lelőhelynek 2002-ben nem bejárt DNy-i, az érmeder és a morotva közötti részén.

Kutatóárokkal megfigyelt objektumok nyomán a lelőhelyrész „vízparti” területein nyitottunk 661 m² felületet, amelyen 10 árok részletet és 2 gödör részletet tártunk fel. Az ÉNy-DK és ÉK-DNy irányú, változó szélességű és kialakítású, egymást keresztező árok, szórványos leleteik alapján, szarmata és Árpád-kori településhez tartoztak. Két gödör részlet, öt árok lelet nélküli volt, egy árokból csak néhány állatcsont került elő.

A leletek a ceglédi Kossuth Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Dinnyés Dóra, Gera Ágnes technikusok.

DINNYÉS ISTVÁN

88. Cegléd, Beregházi-dűlő

(Pest megye) Sza, A, Á

2006. március 29. és május 15. között a 4 sz. főút ceglédi szakaszán, a főút baloldalán 6164 m² területen végeztünk megelőző feltárást. A főút 70+500–70+710 km-nél, a BO földút 7–8 m széles sávját, a 70+710–70+790 km közötti részen 30–50 m szélességben 100 m-es szakaszt, a földút kezdeti és az útátvezetés Ny-i részét tártuk fel. Az idei objektumok a 2005. évben felszínre került szarmata, avar és Árpád-kori települések ÉNy-i és É-i részéhez kapcsolódnak (4/14 lh.). Összesen 172 objektumot (103 árkot, 47 gödört, 12 házat, 8 szabadtéri kemencét, egy

műhelyt és egy tűzrakó helyet) tártunk fel. Korukat tekintve 83 szarmata, 6 avar, 10 Árpád-kori, 2 újkori és 72 olyan objektum, melynek betöltéséből kormeghatározó lelet vagy semmi sem került elő.

A *szarmata* objektumok a 70+588–780 km közötti területen, a 4. sz. út mellett és attól É-ra, 80–100 m-re kerültek elő. A 8 félig földbe mélyített, 5–10,8 m² alapterületű ház közül 7 ÉK–DNy-i irányú, két párhuzamos tengely mentén, egymástól 4–20 m-re helyezkedett el. Öt házban találtunk keményre letaposott agyagos járósíntet és három házban figyeltünk meg a padlón sugarasan bekarcolt (43–60 cm átmérőjű) rövid vonalakakat. Az 1532. sz. ház padlóján malomjátékot, a 943. és az 1645. sz. házakban, pedig 70 és 110 cm hosszú, kettős talpú tárgy keskeny lenyomatát dokumentáltuk. Hat házban találtunk cölöplyukat, két helyen sátoztetős, négy helyen nyeregtetős szerkezet rekonstruálható. Az 1645. sz. házban a középső oszlophely – a többitől eltérően – szabályos négyzet alakú. A szabadtéri kemencék négytől eltekintve, melyek egymástól 8–10 m-re voltak, elszórta jelentkeztek. Hat kemencéhez kisebb méretű, lekerekített sarkú szögletes alakú munkagödört ástak, kettőt viszont bányagödörök szélébe vájtak. Minden esetben egy munkagödörhöz egy kemence tartozott, kivétel a 913. sz. objektum, melynek É-i, Ny-i és ÉK-i szélébe is egy-egy kemencét vájtak. A 95–120 cm átmérőjű sütőfelületek alatt négy helyen találtunk cserépréteget. A 927. sz. kemencénél figyeltük meg, hogy a jobb hőmegtartás miatt a kerámiatöredékeket 1,5–2 cm vastag homokba nyomkodták és az alá összetört tapasztádarabokat helyeztek. Két kemencét újtottak meg kétszer. A kerek alakú, méhkasos vagy egyenesen bővülő falú hulladékgödörök és vermek főként a lelőhely középső és Ny-i részén jelentkeztek. Betöltésükből kevés lelet került elő, az 1592. sz. gödörben ép kutyacsontvázat találtunk. Az ÉK–DNy, É–D és Ny–K irányú árkok egyik feléből szarmata cseréptöredékek kerültek elő, másik fele lelet nélküli volt. A kisebb, keskenyebb árkok és az árokrendszerek a házak, illetve a szabadtéri kemencék 90%-át keresztülvágták.

A leletanyagban megtalálhatók a kézzel formált ujjbenyomással vagy bevagdálással díszített peremű fazék-, fedő-, sütőharang- és bográcstöredékek, illetve a korongolt tál-, korsó-, hombár-, kiöntőcsöves edény- és fazék-töredékek. Kis számban voltak Drag. 37-es terra sigillata töredékek is. A használati eszközök között malom-, fenő-, csiszolóköveket, orsógombokat, orsókarikákat, csonteszközöket (tű, ár, fúró, lyukasztó), vastárgytöredékeket és egy üveggyöngyöt is találtunk. Az 1526. sz. ház betöltéséből egy 5,5 cm magas csontfaragvány került elő, mely stilizált madárfejet(?) ábrázol.

Az *avar* objektumok a lelőhely középső részén jelentkeztek. Mind a két 8–9 m² alapterületű, szögletes alakú házban találtunk letaposott járósíntet és csak az egyikben tetőt tartó cölöpök helyét is. A 945. sz. ház padlójának É-i és D-i részén egy-egy kutyakoponya feküdt, melyek talán oromdíszek lehettek. Az árkok-

ból és a házakból 80%-ban kézzel formált, bekarcolt hullám- és vízszintes vonalköteggel díszített fazék- és sütőharang töredékek, 20%-ban korongolt edénytöredékek kerültek elő. A használati eszközök között malomkő-, vastárgytöredékek, csonteszközök és egy díszített orsógomb volt.

A 12–13. századi objektumok a lelőhely középső részén helyezkedtek el. A két ház közül, melyek 22 m-re feküdtek egymástól, csak az egyik esett teljesen a feltárási területre. A 7 m² alapterületű, félig földbe mélyített ház DNy-i sarkába vájták a kemencét. A házban több cölöplyukat és egy szabályos téglalap alakú ülőgödört is dokumentáltunk. Az árkok és a két ház mellett egy ovális alakú, nagyméretű műhely is ehhez a korszakhoz tartozott, melyet azonban nem tudtunk teljesen kibontani. Annyi bizonyos, hogy déli irányban van a lejtős bejárata. Az objektumokból nagyon kevés lelet: csillámos soványítású, bekarcolt csigavonallal díszített fazék- és bográcstöredékek kerültek felszínre. A használati eszközök között malomkő-, orsókarika-töredék, csontlyukasztó és vasszög volt.

Valószínű, hogy a 2–3. századi falu központi része a lelőhely középső részén, a 4. sz. főút alatt és a kisajátítási szélétől É-ra, ÉNy-ra, a gyümölcsös alatt, kb. még 40 m hosszan folytatódik. A szarmata település É-i szélé a 4. sz. főúttól kb. 100–120 m-re tehető (ezen a részen már csak árkok vannak). A 12–13. századi falunak feltételezhetően az É-i és a Ny-i szélét találtuk meg.

A leletek a ceglédi Kossuth Múzeumba kerültek.

Munkatársak: Bartuczné Farkas Ildikó, Czegléczki Tibor, Gera Ágnes ásatási technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

89. Csesznek, Vár

(Veszprém megye) Kú, Ú

2006. április 5. és május 9. között régészeti kutatást végeztünk az úgynevezett alsóvár 1970-es években megkezdett rekonstrukciójának folytatása előtt. Az alsóvár egy részében az 1970-es és 1980-as években kutatói megfigyelésekkel és dokumentációval alá nem támasztott kiegészítésekre és felfalazásokra került sor. Más területeken még nem került sor az 1810-es években elpusztult utolsó periódus épületmaradványainak és szintjeinek tisztázására sem, mely munkát pedig még az 1960-as években megkezdtek. A rendelkezésre álló eszközök az É-i szárny nagy része korábbi rekonstrukciójának hitelesítésére és a déli szárny Ny-i felének kutatására adtak lehetőséget.

Az É-i szárny Ny-i szakaszában egy hármastársú helyiségcsoportot találtunk, középen feltehetőleg szabadkéményes konyhával. Az ábrázolások alapján a kétszintes épület emeleti beosztása természetesen ismeretlen marad. Az épület a 17. sz. vége és a 18. sz. eleje időszakában egyelőre nem keltezhető pontosabban.

A déli szárny Ny-i felében már korábban megtalált nagy pince beosztásáról és alaprajzáról szereztünk pon-